

דברים שרואים משם

ריאיון עם השופט אחמד אבו-פריחה, שופט בכיר
בבית משפט השלום בבאר שבע

משאר ענפי השיפוט שאני מכיר. בדרך כלל נוהגים לחשוב שהתוצאה המשפטית צריכה להיות ברורה, דיכוטומית לכאן או לכאן. לטעמי, בבית המשפט לנוער ההכרעות והתוצאות יכולות להיות מגוונות בהרבה מהחלוקה הקלאסית הידועה בשיפוט. אתן דוגמה לעניין הזה: כאשר מגיעה סוגיה לדיון, פלילי או אזרחי (אזרחי משמעותו הליך נזקקות – חוק הנוער טיפול והשגחה, ופלילי – חוק הנוער שפיטה ענישה ודרכי טיפול), אני מאמין ששופט, כמו כל בעל מקצוע אחר אבל בעיקר בשיפוט נוער, ככל שהשופט מחזיק באמתחתו ארגז כלים עם רזולוציות גבוהות יותר, עם אפשרויות רבות יותר, הוא בעצם עושה את המלאכה טוב יותר. לכן התוצאות מגוונות ולא מדובר ברשימה סגורה, פשוט התוצאות יצירתיות יותר ככל שארגז הכלים מגוון יותר.

האם היסטוריית החיים שלך, ילדותך ודרכך אל כס המשפט, עצם היותך פסיכולוג ולאחר מכן עורך דין, הביאו לדעתך ערך מוסף או דבר מה אחר לאופן שבו אתה רואה את תפקיד השופט בבית המשפט לנוער?

מאז היותי ילד הייתה בי כמיהה ללמוד. את הכמיהה הזאת ירשתי מאבי ז"ל.

אבי נולד בשנה האחרונה של המאה ה-19. אני נולדתי כשהוא היה בן 59. אבי למד באוניברסיטת אל-אזהר בקהיר, והיה רוכב מאזור הנגב על גבי סוס עד אל-עריש, מאל-עריש ברכבת פחם עד תעלת סואץ ומשם לקהיר – כדי ללמוד. למעשה, הוא התחיל בלימודים בתקופת האימפריה העות'מאנית וסיים את לימודיו בתקופת המנדט הבריטי.

באוניברסיטה הוא למד ערבית, חשבון ודת. מדובר בתקופה שבה מרבית האוכלוסייה לא ידעה קרוא וכתוב, ובהשראתו הבנתי שגם אני רוצה בכך. גדלתי על הסיפורים שלו. הוא היה אדם מאוד מכובד באזור, הן בזכות האינטליגנציה שלו והן בזכות השכלתו הפורמלית. זה עורר בי כמיהה גדולה מאוד ללמוד, ואני חושב שכל מה שהגעתי אליו היה בזכות הגחלת הראשונית שקיבלתי ממנו.

אבי היה פוסק הלכה אסלאמית, בשל השכלתו הפורמלית, וגם קאדי מסורתי. שם למעשה נחשפתי לעולם המשפט. צפיתי בלא מעט משפטים, בורריות, גישורים וסולחות אשר במהלכם הודגשו זכויות וחובות של הצדדים. המשפטים נערכו בהסכמה בזכות אישיותו והאמון שנתנו בו המתדיינים.

גל אבני ברלב¹

בנימה אישית:

את כבוד השופט אחמד אבו-פריחה פגשתי לראשונה באולם בית המשפט לנוער בבאר שבע לפני עשרים שנה, בהיותי עו"ס צעירה לחוק הנוער. שעות רבות ושנים לא מעטות נכחתי באולמו עם משפחות ועם ילדים. שעות רבות שבהן באים אל בית המשפט כשיש צורך בהתערבות טיפולית על פי חוק – מעמד לא פשוט, לא עבור המשפחות, לא עבור הילדים וגם לא עבור העובדים הסוציאליים. אווירה של כבוד שררה באולמו, ותחושת הכבוד הייתה שם תמיד – גם כלפי הילדים והמשפחות וגם כלפי העובדים הסוציאליים. תהליכים טיפוליים מורכבים היו מתבצעים בתהליך שיפוטי רגיש וזכום, ולא אחת נפעמתי מיכולותיו של השופט להביא את הצדדים לידי הסכמות במקרים שחשבתי שכבר אין כל סיכוי. כעבור עשרים שנה נפלה בחיקי הזכות לראיין את כבוד השופט ולשוחח איתו – עליו, על ילדותו הלא שגרתית ועל תפיסותיו כשופט נוער במגוון נושאים. אני בטוחה שהריאיון הזה יהיה גם עבורכם מרגש ומלמד כאחד.

גל אבני ברלב

כבוד השופט, אתה שופט נוער כבר שנים רבות מאוד. מהי התפיסה השיפוטית, "האני מאמין" שלך, לגבי בית המשפט לנוער והתהליכים שצריכים להתקיים בו?

בית המשפט לנוער הוא בית משפט שפועל מכוח חוק, אם בהיבט הפלילי ואם בהיבט האזרחי. אבל מעבר לבסיס החוקי היבש, זהו בית משפט שיש בו שליחות מסוג אחר, שהיא שונה

¹ גל אבני ברלב מנהלת את תוכניות העבודה הסוציאלית במכון חרוב ודוקטורנטית באוניברסיטת חיפה. הקימה וניהלה את מרכז ההגנה (בית לין), בבאר שבע. עבדה כעו"ס לחוק הנוער בעיריית ירוחם.

שבסמסטר הראשון הגשתי עבודה למרצה בפסיכולוגיה, וכל הסטודנטים קיבלו בחזרה את העבודות ואני לא. הייתי הסטודנט הערבי היחיד במדעי ההתנהגות. הלכתי בשעות הקבלה אל המרצה, הוא היה אנשי מאוד – ד"ר שמואל בן דור ז"ל, בעל זכויות רבות בקריירה שלי. הוא הוציא את העבודה שלי מהמגירה שלו ושאל – מאיפה אתה? סיפרתי לו. אמר לי – תשמע, עברתי על העבודה שלך. יש בה רעיונות יפים, אבל אתה מתרגם מהשפה הערבית ואני לא מבין את הרעיונות. אני חש שיש לך שאיפות ללמוד. אני מציע לך – תישאר בפסיכולוגיה, אבל אני אמליץ לך על ספרים בעברית. כך משפרים שפה. המליץ לי על ספרות עברית יפה, כמו חיים נחמן ביאליק, טשרניחובסקי, ברנר, מנדלי מוכר ספרים, וגם על ספרות חדשה – א.ב. יהושע, עמוס עוז, אלי עמיר. הלכתי לסטימצקי וקניתי מלוא החופן מהספרים האלו, ויום ולילה קראתי ספרות עברית. ובאמת, אחרי שנה השפה שלי הלכה והשתפרה, וחלמתי חלום שלם בעברית. אני לומד פסיכולוגיה ומבין שכשאתה חולם בשפה אחרת, היא הופכת למתחרה של שפת האם. נבהלתי, לא רציתי לוותר על הערבית. למחרת נסעתי לנצרת וקניתי "ביקלוגרמים" ספרות ערבית. חצי שנה לאחר מכן קראתי בערבית ובעברית כדי לאזן בין שתי השפות. בסמסטר השני בסוף השנה המרצה השאיר את העבודה שלי אצלו, חזרתי אליו, הוציא את שתי העבודות ואמר – אי אפשר להאמין שהן של אותו אדם.

במהלך לימודי התואר השני כבר סייעתי לשישה סטודנטים ערבים שהיו במחלקה לספרות ללמוד עברית. עד כדי כך שאחת המרצות חשבה שאני סטודנט לספרות וביקשה שאתרגל בחוג לספרות...

היה ברור לי שאני ממשיך לתואר שני בפסיכולוגיה קלינית וייעוצית. סיימתי תואר שני באוניברסיטת תל אביב. נושא התזה שלי היה טיפוס אישיות. לאחר מכן קיבלתי מלגה ללימודי דוקטורט באוניברסיטת מינסוטה בארצות הברית.

הנסיעה לארצות הברית לא יצאה לפועל מסיבות אישיות, וחשתי החמצה. החלטתי שאם אני נשאר בארץ, אני צריך לחפש לימודים מעניינים. כל השנים הייתי באווירה של אקדמיה ואהבתי את זה מאוד, וחיפשתי לימודים שיהיו יישומיים. נרשמתי למשפטים. עוד לפני הלימודים ובמהלכם עבדתי כתשע שנים כפסיכולוג במחלקת שיקום בביטוח הלאומי בבאר שבע. לאחר מכן הציעו לי להקים את סניף מטב של החברה הערבית בדרום, שממשיך ועובד עד היום. עם סיום הסטאז' במשפטים הפסקתי לעבוד כפסיכולוג ופתחתי משרד עצמאי לעריכת דין. עסקתי בפלילי (פלילי נוער) ובדיני עבודה. ייתכן שכבר הרהרתי ברעיון של שיפוט, אבל על פי חוק אתה צריך להיות עורך דין חמש שנים לפחות כדי להגיש

למדתי עד כיתה ח' בבית הספר האזורי בכסיפה, שהיה אז בית הספר היחיד באזור הנגב, וכשהתקרבת לגיל תיכון אבי חשב שהרמה של התיכון בכסיפה לא טובה מספיק עבורי ורשם אותי לבית ספר בנצרת. הוא גם שכר לי יחידת דיור אצל משפחה. הייתי בן 13 בלבד וניהלתי לבד יחידת דיור, ובמונחים של נזקקות זה מעניין. אני לא יודע אם לא הייתי חושב על ילד בגיל זה כסעיף 2 של קטין נזקק. אבל אני לא ראייתי את זה כמשהו חריג. הרוח הגבית של אבא הייתה כל כך חזקה, תומכת, עם אופטימיות שאצליח ולא אכשל... היה קשה לנהל את "האירוע" הזה לבד. סיימתי שם את השנה בנצרת, והכרתי מורה שהסיפור שלי מאוד נגע לליבו. הוא לימד ביולוגיה, והוא היה מטירה במשולש. הוא המליץ לי לעבור לבית ספר תיכון בטירה, והציע שיסדיר לי את הרישום וידאג לי למגורים בתנאים טובים יותר, וכך היה. סיפרתי לאבי והוא הסכים ועברתי לשם. למדתי מכיתה י' עד י"ב בבית ספר תיכון עם מוניטין גבוה. כל ה"דרייב" שהיה לי באותן שנים היה בעיקר להוכיח לאבי שאני מצליח. לא ידעתי לאן זה מוביל, לא ראייתי שהציונים הגבוהים שקיבלתי וההערכות מהמורים משרתים את העתיד שלי.

לאחר שנת השירות הזאת (כך קראתי לזה), היה לי קל יותר בטירה. דאגתי להוציא ציונים טובים כדי לא לאכזב את אבא, אבל נחשפתי שם גם ללימודים הלא פורמליים של קריאת ספרים, חוגים, ניתוח ספרים, המלצה על ספרות. כל אלה לא היו קודם לכן. בכיתה י"א הצלחתי בפעם הראשונה לראות את הקשר בין ההצלחות שלי לעתיד.

בבתי הספר שלמדתי בהם עברית הייתה שפה שנייה ואנגלית שפה שלישית. שפת הלימוד הייתה ערבית. היה ברור לי שאני רוצה ללמוד משהו שיהיה קשור בהתנהלות של בני אדם, כי זכרתי את האירועים בבית אבי כמעניינים מאוד. לפעמים ראייתי שם מקרים שהיו מורכבים מאוד בהתחלה, ובעזרת התערבותי של אבי הסתיימו הפוך. לא ידעתי איך זה קרה וזה עניין אותי. אני זוכר את הישיבות, הסטינג, המשפטים, הריבים בהתחלה – ואת הסוף. לא ידעתי איזה מקצוע זה, אבל אם יש תחומים כאלה, זה מה שאני רוצה.

עם סיום התיכון נרשמתי למדעי ההתנהגות באוניברסיטת בן גוריון – תחום שסיפק לי קשת רחבה בהבנת ההתנהלות של בני אדם.

נחזור רגע לנושא השפות: עם תחילת הלימודים באוניברסיטה התוודעתי לכך שהעברית שמלמדים בה את מדעי ההתנהגות קשה, היו בה הרבה מילים לועזיות. אומנם הייתי תלמיד מצטיין בתיכון, גם בעברית, אבל התברר לי שזו עברית אחרת. בכלל לא אותה עברית שנחשפתי אליה בהרצאות באוניברסיטה. המצב הזה היה מורכב ומתסכל מאוד עבורי. אני זוכר

ככל שנסיבותיו של ה"רוכש" מורכבות יותר והפרוגנזה חיובית, הוא יזכה לסבסוד וההפך נכון. אומנות שינוי התעריפים תלויה בטיב ארגז הכלים שמחזיק ה"חנווני" (השופט).

לעומת זאת, על אוכלוסיית הקטינים בנזקקות אי אפשר לומר שהם קנו מוצרים בסופרמרקט, להפך – זו אוכלוסייה שהיא לא נאשמת אלא פגועה, והדימוי שלי כשופט במקרים האלה הוא מתחום ההורות. בעיניי, הורות יכולה להיות על כל הקשת – מחומלת, אוהבת, מלטפת, חמה, מחבבת ומכילה, ועד למציבה גבולות, סמכותית, דורשת. כל הקשת הזאת היא בתחום ההורות. השופטות מול הקטינים ממוקמת על הקשת הזו מבחינת המינון. אם צריך יותר מהמינון של חמלה, אהבה ותמיכה או של גבולות, סמכות ודרישות. זה בהתאם לאבחון של אותו מקרה.

כשאני מתייחס להורים, אני שם את עצמי בעמדה של ההורות. לפי התפיסה שלי, כמעט אין הורה סביר שעושה מעשים שמטרתם להזיק לילד או לפגוע בו, אלא הפגיעה בילד היא אולי תוצאה של חשיבה מוטעית, היסטוריית חיים לא נכונה עם פגיעות של הורה בתהליך הגדילה והילדות, הצטברות של חסכים, והיא לא מכוונת לפגוע בזדון. ולכן התפיסה שלי כלפי ההורים היא לא מאשימה ומשפילה אלא להפך, ניסיון להעצים אותם ולהראות אופטימיות וסיכויי הצלחה, שככל הנראה תשפיע לחיוב על חוויית ההורות של אותו הילד כי הוא זקוק להצלחות בתחום זה. בדרך כלל, בעיני ילדים שמגיעים לדיונים הסמכות ההורית נפגעה. כשאני נותן כבוד להורה במהלך הדיון, למשל, ואת האפשרות להגיד את דבריהם ללא הפרעה, אני מאמין שהתהליך של מתן כבוד להורה בבית המשפט, יחד עם דרישות מהקטין, משקם את הסמכות ההורית בעיני הילד.

האם ל"זמן ילד" – מעמדו וזכויותיו של הילד – יש משמעות בעת קבלת ההחלטות השיפוטיות בבית המשפט לנוער?

מדובר בשאלה מורכבת מאוד ולא קל לענות עליה, כי אין ספק בעיניי שזמן ילד בכל הקשור לזכויות שלו ולטובתו הוא קרדינלי לאופן קבלת ההחלטות ולתזמון קבלת ההחלטות בעינינו. התשובה הזאת לא שלמה. הגדילה של הילד במשפחה שלו היא לא רק לטובתו אלא גם זכות טבעית שניתנת לו. המיצוי של זכויות טבעיות אלה, ואפילו הייתי אומר קדושות אלה, לא פעם בא על חשבון זמן ילד. ולכן השאלה מה האיזון הנכון היא תלויה מקרה.

מועמדות. בתחילת הדרך, אולי בשנתיים-שלוש הראשונות, התחלתי לקבל הצעות משופטים שהופעתי לפנייהם להגיש מועמדות לשיפוט – והם לא ידעו באותו השלב שאין לי בכלל את הפז"ם... בסופו של דבר אני חושב שאחרי משהו כמו חמש שנים וחצי התמנית להיות שופט נוער.

לטעמי, בית המשפט לנוער מאפשר את היישום והשילוב בין טיפול לשיפוט.

השופט **אחמד אבו-פריחה** - שופט בכיר בבית משפט השלום לנוער קרדיט: אתר הרשות השופטת

תפקידו של שופט הנוער: באופן כללי, הראייה של שופט נוער בשני תחומים – הפלילי והאזרחי – היא של הנזקקות. אני תופס את שיפוט הנוער בשני התחומים באופן שונה כי האוכלוסייה שונה. נוח לי להסתכל בתפיסה הזאת בעזרת דימויים – בתחום הפלילי אני תופס שיפוט נוער כ"חנווני" ב"סופרמרקט". הסופרמרקט משל לחברה הנורמטיבית ואני (החנווני) נציג של אותה חברה. הסופרמרקט מכיל מוצרים רבים עם תעריפים שונים. עם ההגעה לקו הקופות המחיר עשוי להשתנות בהתאם למכלול נסיבותיו של ה"רוכש" (הנאשם).

כיצד היית רוצה לראות את הליווי שנותנים אנשי המקצוע השונים (עו"סים לחוק הנוער, אפוטרופסים לדין, קציני מבחן) לילדים ולבני הנוער – כדי לקדם את מצבם של ילדים אלה?

התפקיד של עו"סים לחוק הנוער מורכב, קשה, ולעיתים קרובות כפוי טובה, והשחיקה מאוד גדולה בתפקיד הזה. לכן לדעתי, האחראים לנושאים האלה צריכים השקעה רצינית בתפקיד, גם מבחינת הכשרה ורוטציות. ההכשרה צריכה להיות הרבה יותר משפטית אצל עו"סים לחוק הנוער, והם זקוקים לליווי של ייצוג משפטי לאורך הדרך, גם כאשר אין תיקי הוכחות. המשפטיזציה של התחום הזה בשנים האחרונות התרחבה מאוד, כמעט כל הצדדים מיוצגים, ובכלל זה הקטינים, ויש כוחות לא שקולים.²

מונעות את ההוצאה באותו שלב. לדוגמה, זוג צעיר נורמטיבי עם שני ילדים, שניהם עובדים אבל לא מתאפשר להם כלכלית להכניס את הילדים למסגרות. אם יש משפחה מורחבת שיכולה לסייע, הם חיים טוב יותר. הילדים חיים טוב יותר, ההורים חיים טוב יותר, ומתאפשר להם לעבוד ולהתפרנס בעודם זוכים לסיוע של המשפחה שלידם. את הדוגמה הזאת אפשר להשליך על המצבים הסוציאליים. כשיש רשתות תמיכה בחברה, האפשרויות של ההתערבות בהוצאה מהבית פחותות, ויש אפשרות לראות שינויים ארוכי טווח. סוגי העזרה צריכים להינתן לאחר מיפוי הצרכים. אני פוגש לא פעם מקרים של ילדים הנמצאים בהמתנה לתוכניות. כשאני שומע ש"פקוק" או שממתינים, אני מבין שהמשמעות לגבי הילד היא שזה מקדם הוצאה שלו מהבית, כי הרי העניינים לא עומדים במקום – או שהולכים קדימה או אחורה.

כיצד צריך להידאות, לדעתך, מערך היחסים המקצועי ושיתופי הפעולה בין האפוטרופסים לדין ובין העו"סים לחוק?

צריך לחזור כמה צעדים אחורה. כבני אדם, ולא משנה באיזה מקצוע, נוח לנו באופן טבעי להתנהל בסביבה מוכרת. ולכן בני האדם מוצאים עצמם מסתגלים למציאות מוכרת, לעיתים – מכוח ההרגל ולא כי זה מה שנכון. כל שינוי במסלול הרגיל נחוה כזעזוע שלא צריך להיות, גם אם בראייה הכוללת ולאורך זמן זה אפקטיבי. אני אתן דוגמה דווקא מהתחום הפלילי, שזה דומה לאזרחי.

עד לפני יותר מעשור קטינים בהליך הפלילי כמעט שלא היו מיוצגים. הייתה תביעה משטרתית, קצין מבחן ושופט. קציני מבחן נתפסו כמי שמכירים את הקטינים, מייצגים אותם ויודעים מהי טובתם. בעקבות המהפך בייצוג זכויות קטין נאשם, כל הקטינים מיוצגים – לא רק הנאשמים אלא גם החשודים. שירות המבחן התקשה מאוד להתמודד עם מורכבות זו וראה בכך כניסה לטריטוריה שלו. היום ברור שאי אפשר לעבוד אחרת, הקטין צריך להיות מיוצג. ורואים, בעצם, שזה גם מסייע להליך הטיפול.

בהקשר של תיקי נזקקות, לפני שקטין היה מיוצג באמצעות אפוטרופוס לדין, מי שעשה את זה היה עו"ס לחוק הנוער, והעולם נהג כך עשרות שנים. עם כניסתם של אפוטרופסים לדין חש העו"ס לחוק הנוער שזו כניסה לטריטוריה שלו, ובצדק, כי כך היה נהוג תמיד. אך בראייה מעמיקה רואים שהעו"ס לחוק הנוער, על אף שדאגתו לקטין לא מוטלת

בראייה רחבה לאורך שנות שיפוטך הארוכות, האם יש שינויים או התפתחויות שהיית רוצה שגורמי הטיפול יתנו עליהם את דעתם?

אני דוגל בשיטה שמעדיפה לאפשר לילד התפתחות סבירה במשפחתו ככל האפשר. זה עדיף על הוצאה מביתו. לדעתי, השקעת מאמצים בקהילה עשויה להביא לפחות הוצאות מהבית. אני לא ממציא את הגלגל פה, אלה דברים ידועים לכולם, אבל להתרשמותי, ההתגייסות ליישום תפיסה זו היא לפי "אופנות" שונות, לא כראייה יסודית ארוכת טווח שהיא פונקציה של התשתית המקצועית לעניין זה. זו צריכה להיות הנחת עבודה. ככל שמשקיעים יותר מאמצים בקהילה, זה עשוי להשפיע על הסטטיסטיקה של הוצאת ילדים מביתם.

המדיניות של משרד הרווחה, לפחות ב-15 השנים האחרונות, היא עשיית מרב המאמצים להשאיר ילדים בבית, וגם פותחו לא מעט תוכניות בקהילה כדי לסייע בכך. ועדיין אנו רואים בשטח החרפה בסימפטומים אצל ילדים שהוצאו מביתם, לאחר שנעשו ניסיונות רבים בקהילה. האם הוצאה מוקדמת יותר לא הייתה מונעת החרפה של הסימפטומים, שלעיתים רבות קשה יותר לטפל בהם ולסייע לילד שנתון במצוקה?

מרבית ההוצאות מהבית הן בעצם פעולות מתבקשות בנסיבות שהיו. ככל הנראה, ההוצאה באותן נסיבות עדיפה על ההישארות בבית. אבל אין לי תשובה לשאלה אם אותן הוצאות לא היו מתבצעות – אם היו די רשתות תמיכה שהיו

² הכוונה לכך שהעו"סים לחוק לא מכירים היטב את עולם המשפט ואת השפה המשפטית והחוקים המשפטיים, ולכן הם נמצאים בעמדה חלשה יותר לעומת עורכי הדין והאפוטרופסים לדין.

ירא שמים שנתן לו יד, ומשם הוא צמח לילד עם שמחת חיים גדולה מאוד.

הסיפור השני: מקרה של נערה ערבייה שהוציאו אותה למסגרות, וההתאקלמות שלה הייתה מורכבת מאוד. היא הגיעה אליי בגיל 14-15 בערך, ואני הבנתי ממנה, בשיחה חסויה, שהיא מתקשה במסגרות, ואף על פי שכל הגורמים היו תמימי דעים שהיא חייבת להיות במסגרת חוץ-ביתית, אני קיבלתי את עמדתה והחזרתי אותה הביתה. אחרי תקופה קצרה אמרו שמצבה סביר, לא חידשו את הצו והתיק נסגר. לפני כמה חודשים, בתיק פלילי, הייתה בקשה לדחיית דיון. הקראתי לפרוטוקול את השמות של המייצגים, ואז אני שואל לשמה. היא אמרה אותו לקלדנית והשם "צלצל" לי... הסתכלתי עליה ונזכרתי. לאחר שהצדדים יצאו קראתי לה אליי. היא התקרבה ושאלתי אותה אם זאת היא, והיא אמרה לי כן, והתחילה לבכות. ביקשתי מהתובעת לצאת מהאולם. אמרה – אני הייתי הקטינה הנזקקת. אתה האמנת בי, קיבלת את העמדה שלי ושאלת אותי מה אני רוצה להיות בעתיד ואמרתי לך שאני רוצה להיות עורכת דין ואתה אמרת לי – אני מחכה לך פה! והנה זה הגיע, אני מתמחה. סגירת מעגל מרגשת.

שאלה אחרונה – איך זה להיות שופט, עם כובד האחריות, ולקבל לעיתים החלטות בניגוד להמלצות הטיפוליות וללכת לפי מה שהלב והראש שלך מאמינים?

פעמים רבות יש קונפליקט בין אינטואיציה ורגש ובין דעות שמבוססות על חומר שראית או קראת, וההחלטה לא פשוטה. אני אומר לעצמי – אתה פה, בחרו אותך לא כדי להתלבט. גם להתלבט זה בסדר, זו תכונה אנושית, אבל אתה פה כדי להכריע, לא להגיד קשה לי. אז תחליט כמיטב הבנתך, מצפונך. ולשמחתי, אני בבית משפט השלום. שיבדקו אותי בערכאות גבוהות יותר, אבל אני צריך להחליט. אני תופס את עצמי כמי שיש לו את היכולות והידע להחליט – גם המשפטי, גם הטיפולי, וגם ההבנה והניסיון עם בני האדם. על סמך הקוקטייל הזה אני מחליט. אני לא מזלזל בשום חוות דעת שמובאת לפניי, אני מעיין בה היטב, אבל אני מבין שבסופו של דבר אני זה שצריך לקבל את ההחלטה.

בספק, מתפקד בכמה כובעים. הוא גם דואג לילד, הוא גם אמור להקשיב ולשמע את האימא והאבא בנפש חפצה ולנסות לעזור להם, הוא גם שומע קרובי משפחה ובעלי מקצוע אחרים, ומצופה ממנו להכריע, בסופו של דבר, גם לאור בקשות שמתנגשות עם זכויות הקטין.

לטעמי, המינוי של אפוטרופוס לדין הוריד מהעו"ס לחוק הנוער מעמסה מסיימת בתפקיד כה עמוס. לא פעם האפוטרופסים לדין עובדים בשיתוף פעולה עם העו"ס לחוק הנוער, והם תמימי דעים בראיית טובתו של הקטין, ולעיתים ישנם חילוקי דעות עקב אותו מסלול ייחודי של קשר בין הקטין ובין האפוטרופוס לדין. בסופו של דבר, תפקידם מפחית מהקונפליקט שהעו"ס לחוק הנוער חש שהוא חלק מובנה בתפקידו שלו. כפי שצינתי בתחילת הריאיון, העו"ס לחוק הנוער זקוק לידע משפטי רחב יותר, והאפוטרופוס לדין זקוק לרקע סוציאלי רחב יותר, וכך אפשר להגביר את החפיפה בין התחומים.

האם תוכל לשתף במקרה מיוחד של ילד/ילדה או נער/נערה שחרוט בזיכרוןך?

ישנם לא מעט מקרים שחרוטים בזיכרוני. בשל החיסיון, אספר שני סיפורים באופן כללי מאוד. אני זוכר מקרה מלפני כמה שנים של ילד בן שמונה-תשע. אבא שלו, שהיה בתפקיד בכיר, היה נשוי לאישה אחרת עם כמה ילדים, מרביתם בגירים. הוא הכיר את אימו של הילד, שהייתה אשת טיפול, וקיים אתה קשר מחוץ לנישואים. הילד נולד מקשר זה. לימים האב נפטר ממחלה קשה, והתגלו קשריו עם האישה האחרת ועם הילד שנולד. אשתו של האב המנח וילדיהם לא קיבלו את האח-למחצה, ואימו, לאחר תקופה לא ארוכה, חלתה גם היא במחלה קשה ונפטרה. הילד נותר ערירי בעת שמשפחתו של האב מסרבת לקשר עימו. במהלך השבעה, מנהל בית הספר שבו התחנך הילד, שהיה אדם דתי ומאוד צנוע, עם משפחה מאוד טובה וברוכת ילדים, ביקש לגדל את הילד היתום, והכירו בו כאומנה. תיק הנזקקות של הילד התנהל אצלי כמה שנים. הילד היה ילד מקסים, ועם הגיעו לגיל בר מצווה חגגו לו הוריו האומנים בחגיגה גדולה ואפשרו לו להזמין מוזמנים מטעמו. אני לא יודע את מי הוא הזמין, אבל אחת הבקשות שביקש מההורים האומנים הייתה להזמין את "השופט שלי".

אני הייתי בבר המצווה של הילד, וזה היה אירוע מרגש מאוד. הסיפור הזה מסמן לי שלעיתים, גם כשהמצב הנתון חשוך כל כך על פי העובדות, יש נסיבות אחרות שיכולות להבקייע אור ממקום שאתה לא חושב עליו בכלל. אין מצב מורכב יותר ממצבו של הילד הזה, שנותר ערירי, שאיבד את היקר לו וה"פירורים" שנשארו לו מתנכרים לו. פתאום הגיע אותו איש